

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกิดขึ้นในชีวิตคู่ เป็นความรุนแรงในครอบครัวที่ทับถมสถานภาพของผู้หญิงมาเป็นเวลานาน แต่กลับไม่เป็นที่เปิดเผยทางสังคม เพราะถูกมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว และเห็นว่าเป็นธรรมชาติของครอบครัวที่จะเกิดความรุนแรงได้ การที่ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวถูกมองว่าเป็นความสัมพันธ์ในปริมนทลส่วนตัว สิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์นี้จึงเป็นเรื่องส่วนตัว ที่สาธารณะ เช่น รัฐ ชุมชน หรือเพื่อนบ้าน ไม่มีสิทธิเข้าไปจัดการแม้ว่าในแง่ของวิชาการก็ดี ในแง่ของสิทธิมนุษยชนก็ดี หรือแม้แต่ในแง่ของศีลธรรมก็ดีต่างมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่เลวร้าย (ฉลาดชาย รมิตานนท์ อ้างถึงใน วิลาสินี พนานครทรัพย์, 2545, น. 5) เมื่อผู้หญิงพึงกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นด้วยการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็มักจะถูกปิดและให้ยอมความหรือไม่ก็ไกล่เกลี่ยว่าเป็นเรื่องผิว ๆ เมีย ๆ และมีระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดให้พนักงานตำรวจทำการไกล่เกลี่ยคู่กรณี ทำให้แม้ว่าฝ่ายหญิงที่ต้องการดำเนินคดีกับ ฝ่ายชายซึ่งทำร้ายร่างกายตนมักไม่ได้รับการตอบสนอง

ภาพสะท้อนของความรุนแรงต่อผู้หญิงที่อยู่ในสถานะของภรรยา ถูกทำให้เป็นปัญหาที่ซ่อนเร้น ทั้ง ๆ ที่ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะถูกทารุณกรรม ถูกทำร้ายร่างกาย และถูกฆ่า จากคนที่เธอรักในครอบครัวของเธอเองมากกว่าที่จะประสบจากบุคคลอื่นหรือสถานที่อื่น ๆ ในสังคม (Straus and Gelles, 1979 อ้างถึงใน วิลาสินี พนานครทรัพย์, 2545, น. 3) ไม่ใช่เพียงแค่การถูกทำร้ายร่างกาย ซึ่งเป็นบาดแผลภายนอก ซึ่งยังถูกจัดเป็นเรื่องภายในครอบครัว เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้หญิง แล้วจะนับอะไรกับความรุนแรงภายในที่เกิดขึ้นต่อสภาพจิตใจของผู้หญิงที่เป็นภรรยา ต้องถูกสามีบังคับข่มขืน รวากับว่าภรรยาเป็นสมบัติอันชอบธรรมของผู้เป็นสามี ภรรยาไม่สามารถขัดขืนหรือปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์หากเธอไม่พร้อมด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ซึ่งผู้หญิงส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในกรอบความคิดที่ว่าเรื่องเพศ เรื่องในครอบครัวไม่ควรนำออกมาเปิดเผยในที่สาธารณะ ดังนั้น ผู้หญิงจึงตกอยู่ในสภาพของการทน เพื่อรักษาความเป็นสถาบันครอบครัวของของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเรื่องสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของตนเองไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใดก็ตาม

วรรคแรกของกฎหมายอาญามาตรา 276 ของไทย ระบุว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภรรยาของตนโดยการขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงตกอยู่

ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขึ้นได้ หรือโดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่แปดพันถึงสี่หมื่นบาท”

จากถ้อยคำของกฎหมายเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิงที่อยู่ในฐานะภรรยา โดยไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพผู้หญิงจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยผู้ชายที่เป็นสามี กฎหมายนี้สะท้อนรากความเชื่อเรื่องผู้หญิงเป็นสมบัติของสามี ทำให้ความรุนแรงที่เกิดจากกรณีนี้ไม่มีปรากฏเป็นสถิติที่เป็นทางการ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว คนมักไม่กล้าแจ้งความ ไม่กล้ารายงาน ด้วยเหตุผลหลายประการเช่น กลัวไม่ปลอดภัย กลัวเสียชื่อเสียง กลัวอิทธิพลของผู้กระทำ และกลัวไม่ได้รับความเป็นธรรม (รณชัย คงสกนธ์, ออนไลน์, 2548)

ผลการวิจัยเบื้องต้นเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ ระบุว่าผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายและถูกล่วงละเมิดทางเพศ และได้เข้าแจ้งความต่อตำรวจเฉลี่ยชั่วโมงละ 1 คน (สุธีรา และเมทนี, 2543 อ้างถึงใน กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2544, น. 7) ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ก็คือ ตัวเลขผู้เข้าแจ้งความเป็นเพียงปลายยอดของภูเขาน้ำแข็งเท่านั้น เพราะมีผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนจำนวนมากที่ไม่แจ้งความ และตำรวจมักไม่รับแจ้งความในกรณีที่ผู้หญิงแจ้งว่า ตนเองถูกข่มขืนจากสามีหรือคู่ เนื่องจากเป็นแนวปฏิบัติภายในของตำรวจ¹ โดยเฉพาะการถูกข่มขืนจากสามีไม่สามารถแจ้งได้เลย เพราะกฎหมายไทยยังไม่เอาผิดกับสามีที่ข่มขืนภรรยา (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2544, น. 7) แต่อย่างไรก็ตามเราจะพบเห็นสิ่งที่สะท้อนสภาพความรุนแรงได้จากข่าวตาม

---

¹รายละเอียดจาก “ระเบียบการตำรวจกับคดี” ฉบับรวมเล่ม (ปรับปรุงใหม่) โดย พลตำรวจตรี ทวี ตาตะยานนท์ (2540, น. 638) ลักษณะ 18 วิธี ปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ 13 สามีภรรยาวิวาทกัน ข้อ 583 มีใจความว่า ในกรณีที่สามีหรือภรรยากล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งว่าทำร้ายนั้น หากมิได้ใช้อาวุธหรือบาดเจ็บ หรือเหตุมิได้เกิดในถนนประกอบกับการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยมิได้เจตนาชั่วร้ายนั้น เช่น ทำเพื่อตักเตือนสั่งสอน เป็นต้น ให้พนักงานสอบสวนพยายามชี้แจงตักเตือนให้เรื่องยุติกันเสีย เมื่อไม่เป็นผลสำเร็จจึงจัดการต่อไปตามรูปคดี แต่ให้เสนอสำนวนการสอบสวนนั้นตามลำดับให้ผู้บังคับบัญชาการตำรวจท้องที่พิจารณาสั่งการ และถ้าสามารถส่งตัวสามีภรรยาคู่กันไปด้วยพร้อมกันได้ก็ให้ส่งไปพร้อมกันด้วย อนึ่ง แม้การทำร้ายกันระหว่างสามีภรณานั้น จะได้อาวุธหรือบาดเจ็บสาหัสหรือเหตุเกิดในถนนหลวงก็ดี หากเป็นการสมควรก็ให้เสนอเพื่อบังคับการพิจารณาสั่งการตามความเหมาะสมได้ ทั้งนี้เพราะทางราชการต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของครอบครัวเป็นสำคัญ (กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, 2544, น. 7)

หน้าหนังสือพิมพ์ที่ผู้หญิงถูกฆ่าตายเพราะปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามี ดังข่าวพาดหัวของหนังสือพิมพ์ “ผิวแค้นเมียไม่ให้ยุ่งแทงดับ” “ตีเมียแล้วจนเมาและเกิดอารมณ์ทางเพศจึงชวนนางสุนันท์ไปหลับนอน แต่นางสุนันท์ทำงานเหนื่อยอยากพักผ่อนขี้ดขี้ขี้ไม่ยอม ด้วยความโกรธเลยคว่ำมีดแทงจนเสียชีวิต” (มติชน, 27 เมษายน, 2545, น. 1)

แต่อย่างไรก็ดีการรายงานข่าวในลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภรรยาโดยส่วนใหญ่ยังแฝงด้วยมายาคติที่ว่าเป็นเรื่องของผิว ๆ เมีย ๆ เป็นการส่งเสริมให้เกิดความรุนแรงในชีวิตคู่เพิ่มมากขึ้น จึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าแปลกใจว่าในอดีตที่ผ่านมาไม่นาน รัฐและคนส่วนใหญ่ในสังคมมักมองข้ามและละเลยปัญหาการที่ผู้หญิงถูกระทำรุนแรงโดยคู่ของตนเอง

ภาพมายาคติเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่ ยังเป็นภัยเงียบของผู้หญิงมาโดยตลอด เมื่อการกระทำรุนแรงในบ้านเกิดขึ้น สมาชิกในครอบครัวมักช่วยกันปกปิดและไม่ต้องการเอาผิด เพื่อให้เรื่องขยายใหญ่โต หรือล่วงรู้ถึงบุคคลอื่นนอกครอบครัว ผู้ถูกระทำจึงจำที่จะต้องปกปิด และเป็นฝ่ายอดทนกล้ำกลืนรับการกระทำนั้นต่อไป การปกปิดและปลดปล่อยให้เรื่องราวเงียบไปไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น แต่กลับเป็นการสนับสนุนให้สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลงไปอีก การนิ่งเฉยของคนในบ้าน หรือคนในชุมชนต่อปัญหานี้ นอกจากเป็นการทำลายระบบกลไกคุ้มครองทางสังคมที่ผู้กระทำผิดควรได้รับการลงโทษแล้ว ยังอาจทำให้ความรุนแรงในชีวิตคู่ที่ความรุนแรงหรือขยายวงกว้างออกไป เพราะผู้กระทำรุนแรงไม่ได้สำนึกว่าสิ่งที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ขณะเดียวกันยังเป็นการตอกย้ำความเชื่อที่ว่า “ความรุนแรงในบ้านเป็นเรื่องส่วนตัวและเป็นปกติธรรมดา” (รณชัย คงสกนธ์, อ้างแล้ว) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าแปลกแต่อย่างใดที่ภาพมายาคติเรื่องการข่มขืนที่คนในสังคมจะเข้าใจ และเชื่อว่าการข่มขืนไม่อาจเกิดขึ้นได้ในคู่สามีภรรยา เพราะเป็นคนทีใกล้ชิดกัน ไม่ใช่คนอื่น อีกทั้งการเขียนกฎหมายที่จำกัดขอบเขตของการข่มขืนไว้ว่าเป็นการกระทำระหว่างผู้ใด (ผู้กระทำ) กับ”หญิงอื่น” ซึ่งมีไซภรรยาของตน“ เท่านั้น

จากรากเหง้าและสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ สะท้อนว่าสังคมไทยยังคงเชื่อในวาทกรรมเมียเป็นสมบัติผัว ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้หญิงอาจจะไม่ได้ลุกขึ้นมาฟ้องหย่าสามีที่ข่มขืนตนเองไปทุกราย แต่ผู้หญิงก็ควรจะได้รับ ความคุ้มครอง หรือทำให้เกิดเป็นมาตรฐานรู้ทั่วกันว่า สามีไม่มีสิทธิในการบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ซึ่งขัดแย้งกับการเคารพสิทธิและเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชน ที่รัฐธรรมนูญมาตรา 30 ให้การรับรอง

ในการทำงานขององค์กรผู้หญิง และกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งก็ออกมาขับเคลื่อน และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายอาญา มาตรา 276 ตั้งแต่ปี 2540 จนกระทั่งปี 2550

มติคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลได้เห็นชอบให้แก้ไขร่างกฎหมายที่กลุ่มองค์กรผู้หญิงใช้เวลาเคลื่อนไหว 10 ปี จึงเป็นผลสำเร็จ²

การขับเคลื่อนสังคมสู่สิทธิเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง ผ่านประเด็นการแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 จึงเป็นการสร้างวาทกรรมทางเพศเพื่อเปิดมุมมองใหม่และทัศนคติที่มีต่อการข่มขืน ว่า

การข่มขืนนั้นกระทำโดยคนที่เรารู้จัก มากกว่าคนแปลกหน้า เป็นการข่มขืนโดยผู้คนที่คุ้นเคยหรือการข่มขืนโดยสามี (วิริยา น้อยวงศ์ นยางค์, 2539, น. 103)

การที่สังคมเชื่อว่า เพศสัมพันธ์ที่ถูกบังคับหรือการข่มขืนไม่อาจเกิดขึ้นในคู่ที่แต่งงานหรืออยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภรรยา เป็นเพราะยึดถือกับค่านิยมว่า ภรรยาทำหน้าที่ปรนนิบัติรับใช้และหลับนอนกับสามีตามที่สามีต้องการ ค่านิยมนี้ทำให้ผู้หญิงจำนวนมากตกอยู่ในภาวะจำ

ยอมต่อการมีเพศสัมพันธ์ แม้ว่าบางครั้งจะอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อม เช่น เหนื่อยล้าจากการทำงาน มีความไม่พร้อมของสุขภาพ ความไม่พร้อมในเรื่องการคุมกำเนิด ความกลัวการติดเชื้อโรคจากสามี หรือแม้แต่มังยังไม่เกิดอารมณ์เพศ และจากความจำยอมในการมีเพศสัมพันธ์เหล่านี้ ความรุนแรงอาจเพิ่มระดับไปจนถึงขั้นถูกสามีบังคับขืนใจให้ร่วมหลับนอนได้

จากการรวบรวมสถิติในหนังสือพิมพ์รายวันช่วงปี 2543-2544 ของมูลนิธิเพื่อนหญิงพบว่า มีการใช้ความรุนแรงในชีวิตคู่รวม 228 กรณี โดยร้อยละ 72 เป็นการทำร้ายกัน หรือทำร้ายตนเองจนถึงแก่ชีวิต แยกได้เป็นกรณีสามีฆ่าภรรยาร้อยละ 39 ภรรยาฆ่าสามีร้อยละ 14 ภรรยาฆ่าตัวตายร้อยละ 5 ข้อมูลจากองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กและผู้หญิงที่ให้ความช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงพบว่า จำนวนของผู้ที่มาปรึกษาและขอความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะเรื่องความรุนแรงในบ้าน และการถูกล่วงเกินทางเพศมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีจากสถิติผู้โทรศัพท์ปรึกษาปัญหา กับมูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์ใน 6 เดือนแรกของปี 2543 มีผู้ปรึกษาปัญหาความรุนแรงในบ้าน 891 ราย และปัญหาถูกข่มขืน 131 ราย และสถิติผู้หญิงที่ขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิงในปี 2544 รวม 217 คน เกิดจากปัญหาความรุนแรงในชีวิตคู่ 103 ราย หรือร้อยละ 47 ซึ่งใกล้เคียงกับสถิติการให้คำปรึกษาของมูลนิธิเพื่อนหญิงในปีเดียวกัน จากผู้มาขอคำ

---

² คณะทำงานยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง แนวนร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง ได้ร่วมกันขับเคลื่อนสังคมตั้งตั้งแต่ปี 2540 และกลุ่มองค์กรผู้หญิงฯ ได้ร่วมกันเสนอร่างแก้ไขให้กับสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เพื่อพิจารณาร่างแก้ไข และนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา กระทั่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้แก้ไข กม.อาญามาตรา 276 ตามข้อเสนอขององค์กรผู้หญิง เมื่อเดือนมีนาคม 2550

ปรึกษา 869 ราย เป็นกรณีความรุนแรงที่ผู้หญิงประสบจากสามีตนเอง ร้อยละ 45 (กฤตยา อาชวนิชกุล และคณะ, 2544, น. 14)

ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ไทยรัฐ มติชน ข่าวสด กรุงเทพธุรกิจ ตั้งแต่เดือน มกราคมถึงตุลาคม 2545 พบว่ามีเด็กและผู้หญิงตกเป็นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว 134 ราย ถูกละเมิดทางเพศ 194 ราย

สถิติการละเมิดทางเพศ ปี 2547 ฝ่ายข้อมูลและเผยแพร่มูลนิธิเพื่อนหญิง ได้จัดทำรวบรวมสถิติและข้อมูลการละเมิดทางเพศจากการรวบรวมหนังสือพิมพ์รายวัน 5 ฉบับ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน ข่าวสด และกรุงเทพธุรกิจ พบว่ากรณีข่มขืนเกิดขึ้นมากที่สุด จำนวน 141 กรณี คิดเป็นร้อยละ 41 จำนวนข่าวการละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นในรอบปี 2547 มีจำนวนมากขึ้น และกรณีข่มขืนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของมูลนิธิผู้หญิงที่ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็ก ในช่วงเดือนมกราคม-ธันวาคม 2547 จำนวนทั้งสิ้น 560 ราย และเป็นกรณีความรุนแรงทางเพศ จำนวน 19 ราย

อาจกล่าวได้ว่า ความรุนแรงทางเพศที่ผู้หญิงประสบในชีวิตประจำวัน ยังไม่มีกลไก การช่วยเหลือทางกฎหมายเท่าที่ควร ไม่ว่าจะกระบวนการแจ้งความกับการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีที่ สถานีตำรวจ ก็มักจะเป็นกระบวนการให้ยอมความ หรือเพียงการบันทึกประจำวันเท่านั้น กลไก การช่วยเหลือทางสังคมที่สามารถเยียวยาช่วยเหลือสภาพจิตใจ คงเป็นมูลนิธิที่ทำงานด้านการให้ คำปรึกษา แนะนำ และรับฟังเสียงของผู้หญิงที่เป็นความรุนแรงทางเพศ อันเป็นผลมาจากการ กระทำของสามีหรือคนรัก

การข่มขืนภรรยาจึงถือเป็นการกระทำรุนแรงต่อร่างกาย เพศและจิตใจของผู้หญิงเป็น อย่างยิ่ง และไม่อาจถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ปกติที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภรรยา การข่มขืนภรรยา ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อตัวผู้หญิง หากแต่ยังส่งผลกระทบต่อสมาชิกอื่นในครอบครัว และย่อมส่งผล ต่อสังคมส่วนรวมอย่างประเมินค่ามิได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่กฎหมายและกระบวนการ ยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ลงมือปฏิบัติใช้กฎหมาย จะต้องไม่มีอคติต่อปัญหาความรุนแรงที่เกิด ขึ้นกับผู้หญิงในครอบครัว

ผู้ศึกษามีความสนใจว่า การขับเคลื่อนของกลุ่มองค์กรผู้หญิง ต่อการสร้างปรากฏการณ์ ทางสังคมให้เกิดความเข้าใจในประเด็นสิทธิเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง ที่อยู่ภายใต้กรอบของความ รุนแรงที่เกิดขึ้นจากรากฐานเรื่องเพศ (Gender based violence) มาตรฐานทางเพศสองระดับ (Double standard) และอิทธิพลของระบบวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) และผลักดันให้ เกิดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ที่ให้ความคุ้มครองผู้หญิงที่เป็นภรรยา เกิดขึ้นได้อย่างไร

คำถามที่ใช้ในการศึกษา

1. กระบวนการขับเคลื่อนของกลุ่มองค์กรผู้หญิง ในประเด็นแก้ไข มาตรา 276 มีการขับเคลื่อนผ่านกลไกใดบ้าง
2. การเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไข มาตรา 276 ได้สร้างวาทกรรมเรื่องสิทธิเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิงในประเด็นใด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวของ กลุ่มองค์กรผู้หญิงที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276
2. ศึกษาว่าความเข้าใจของกลุ่มคนในสังคมที่องค์กรผู้หญิงใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการเคลื่อนไหว มีความเข้าใจในประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยเฉพาะกรณีความรุนแรงทางเพศ และการข่มขืนในคู่สมรส (สามีข่มขืนภรรยา) อย่างไร

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ผู้ศึกษาได้แบ่งขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research)
  - เนื้อหาและการเสนอประเด็นแก้ไข ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276
  - ข้อโต้แย้ง การแสดงความคิดเห็นของคนในสังคม ในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้อง
  - รายงานการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม
2. ศึกษาวิเคราะห์วิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรผู้หญิง (Women's Movement) รวมถึงการสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มผู้ที่ขับเคลื่อน และเก็บข้อมูลในเวทีของการขับเคลื่อน เวทีของการระดมความคิดเห็น ซึ่งเป็นเสียงสะท้อนจากเวทีสัมมนาทั่วประเทศต่อการแก้ไขกฎหมาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การขับเคลื่อนของสังคม กลุ่มบุคคลซึ่งมีอุดมการณ์และจุดมุ่งหมายร่วมกันในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ในงานวิจัยหมายถึง คณะทำงานรณรงค์แก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 ได้แก่ คณะทำงานยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ สถาบันกฎหมายอาญา มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง มูลนิธิผู้หญิง โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการรณรงค์เพื่อยกเลิกสิทธิสามีข่มขืนภรรยา และนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองผู้หญิงที่เป็นภรรยาด้วย

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 (มาตรา 276) ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิง ซึ่งมีไข้ ภรรยาของตน โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยหญิงอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้หญิงเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น... ในงานวิจัยหมายถึง การข่มขืนภรรยาเป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่การไม่รับแจ้งความเมื่อผู้หญิงที่เป็นภรรยาเข้าร้องทุกข์กับตำรวจ และเป็นช่องทางให้มีการผลิตความรุนแรงซ้ำหลายครั้ง

วาทกรรม ชุดของคำหรือรูปแบบการสื่อความหมาย ที่ถูกผลิตหรือสร้างซ้ำแล้วซ้ำอีกจนเป็นที่ยอมรับ เพื่อตอกย้ำอำนาจของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง วาทกรรมจะเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์เงื่อนไข ความคิด ความเชื่อ คุณค่า ในงานวิจัยนี้หมายถึง ความคิดความเชื่อที่มีต่อเรื่องการข่มขืนที่ให้สิทธิสามีข่มขืนภรรยาได้ ในขณะที่เดียวกันก็เกิดการสร้างวาทกรรมใหม่เรื่องการข่มขืน

สิทธิเนื้อตัวร่างกาย ทุกเพศย่อมมีสิทธิในร่างกายของตนเอง ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ผู้ใดจะกระทำรุนแรงหรือละเมิดสิทธิในตัวตนมิได้ ในงานวิจัยนี้หมายถึง ผู้หญิงเป็นเจ้าของเนื้อตัวร่างกายของตนเองแม้ว่าจะเป็นภรรยาก็มิใช่ว่าจะเป็นสมบัติหรือเป็นสิทธิของสามีที่จะกระทำรุนแรง หรือข่มขืนได้

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดการถอดบทเรียน และประสบการณ์จากการเคลื่อนไหว รณรงค์เพื่อแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 ของกลุ่มองค์กรผู้หญิงและผู้เกี่ยวข้อง
2. ผู้หญิงมีความรู้ความเข้าใจใน เรื่องสิทธิเนื้อตัวร่างกาย จากแนวคิดแบบสตรีนิยม